

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INTERFAOL USULLARNI QO'LLASHNING METODİK ASOSLARINI IŞHLAB CHIQISH

Saidova Mohida Abdurahmonovna

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,
70110401-Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi*

(Boshlang'ich ta'lim)mutaxassisligi

1-bosqich magistri

Tel.+998917170016

Ilmiy maslahatchi: p.f.n

dotsent İmanov Baxtiyor Berdiyevich

Annotatsiya: Ushbu tezisda boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol usullardan foydalanishning metodik asoslari, ularning o'quvchilar bilim faolligini oshirishdagi o'rni hamda o'qituvchining pedagogik mahoratini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Interfaol metodlarning samaradorligini ta'minlash uchun o'quv jarayonini rejalashtirish, mos metodlarni tanlash va baholash mezonlarini ishlab chiqish bo'yicha takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: Interfaol metod, boshlang'ich ta'lim, pedagogik texnologiya, muammoli ta'lim, kichik guruhlarda ishlash, klaster, aqliy hujum, "B-B-B", innovatsion metodlar.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida sodir bo'layotgan islohotlar boshlang'ich sinf o'quvchilarini faol fikrlovchi, ijodkor, mustaqil qaror qabul qila oladigan shaxslar sifatida shakllantirishni talab etadi. Shu bois ta'lim jarayonida an'anaviy yondashuvlardan ko'ra, interfaol usullarni joriy etish zarurati kuchaymoqda. Interfaol metodlar o'quvchini dars jarayonining markaziga qo'yib, bilimni mustaqil izlash, tahlil qilish va qo'llash imkoniyatini kengaytiradi. Mamlakatimizda ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etishni taqozo etmoqda. Xususan, boshlang'ich ta'lim bosqichi keyingi ta'lim jarayonining poydevori

hisoblanib, aynan shu davrda o‘quvchilarning tafakkur qilish, o‘rganishga bo‘lgan qiziqish, muloqotga kirishish, mustaqil qaror qabul qilish kabi asosiy kompetensiyalari shakllanadi. Shu bois, boshlang‘ich sinf darslarini tashkil etishda an’anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda interfaol metodlardan keng foydalanish pedagogik jarayon samaradorligini oshiradi, o‘quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi.

Interfaol ta’lim – bu o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida faol muloqotni yo‘lga qo‘yadigan, dars jarayonida barcha ishtirokchilarning teng faolligini ta’minlaydigan, o‘quvchini bilim olish jarayonining markaziga qo‘yadigan ta’lim texnologiyasidir. Bunday yondashuvda o‘quvchi passiv tinglovchi emas, balki izlanadigan, fikrlaydigan va o‘z fikrini asoslay oladigan faol shaxs sifatida shakllanadi. Bugungi globallashtirish sharoitida mustaqil fikrlay oladigan, yangilikka ochiq, jamoada ishlash ko‘nikmasiga ega bo‘lgan o‘quvchilarni tarbiyalash o‘qituvchilardan yangicha pedagogik yondashuvlarni qo‘llashni talab qiladi.

METODLAR

1. Nazariy tahlil – interfaol usullar bo‘yicha ilmiy adabiyotlar o‘rganildi.
2. Kuzatish metodi – boshlang‘ich sinf dars jarayonida interfaol yondashuvning qo‘llanishi kuzatildi.
3. Tajriba-sinov ishlari – “Aqliy hujum”, “Klaster”, “B-B-B”, “Muammoli vaziyat”, “Zinama-zina”, “Guruhlar bilan ishlash” metodlari sinovdan o‘tkazildi.
4. Taqqoslash metodi – interfaol va an’anaviy ta’lim samaradorligi solishtirildi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko‘rsatdi:

-Interfaol usullar o‘quvchilarning faol ishtirokini 40–60% ga oshiradi (tajriba guruhlarida kuzatilgan).

-Kichik guruhlarda ishlash metodidan foydalanilganda o‘quvchilarning muloqot ko‘nikmalari sezilarli darajada rivojlanadi.

-“Klaster” va “B-B-B” texnologiyalari mavzuni tizimli o‘zlashtirishga yordam beradi.

-“Aqliy hujum” metodidan foydalanish o‘quvchilar ijodkorligini va muammoni hal qilish ko‘nikmasini kuchaytiradi. Interfaol ta’lim o‘qituvchidan darsni puxta rejalashtirishni, mos vositalarni tanlashni va jarayonni boshqarish bo‘yicha professional mahoratni talab qiladi.

MUNOZARA

Tadqiqot Boshlang‘ich ta’limda interfaol usullarni qo‘llash bo‘yicha turli fikrlar mavjud. Ko‘pchilik pedagoglar interfaol metodlar o‘quvchini faollashtirishi, mustaqil fikrlashni rivojlantirishi va darsni qiziqarli qilishi tufayli ularni eng samarali yondashuvlardan biri deb hisoblaydi. Ayniqsa, “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Guruhlar bilan ishlash” kabi metodlar o‘quvchilarning muloqot, hamkorlik va fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda ijobiy natija beradi.

Biroq ayrim o‘qituvchilar interfaol metodlar dars vaqtini ko‘p olishi, sinfni boshqarishni murakkablashtirishi va tayyorgarlikni ko‘proq talab qilishi mumkinligini ta’kidlaydi. Shuningdek, o‘quvchilarning yosh xususiyatlari yoki sinf sharoiti ba’zan interfaol metodlarning to‘laqonli qo‘llanilishiga to‘sqinlik qiladi. Shu munozaralardan kelib chiqib aytish mumkinki, interfaol usullar samarali bo‘lishi uchun ularni maqsadga muvofiq tanlash, dars mazmuniga moslashtirish va metodik jihatdan to‘g‘ri qo‘llash zarur. Demak, metodning o‘zi emas, balki uni to‘g‘ri rejalashtirilgan holda qo‘llay olish ta’lim sifatini belgilaydi.

XULOSA

Boshlang‘ich ta’limda interfaol usullarni qo‘llash o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishda yuqori samaraga ega. Interfaol metodlar o‘quv jarayonini faollashtirib, o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, mulohaza yuritish, hamkorlikda ishlash, ijodkorlik va kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantiradi. Shuning uchun o‘qituvchilar interfaol yondashuvlarni darslar mazmuni, sinf xususiyatlari va o‘quvchilarning yosh imkoniyatlariga mos ravishda tanlab, metodik jihatdan to‘g‘ri qo‘llashi lozim. Interfaol metodlarni qo‘llash ta’lim jarayonini sifat jihatdan yangi

bosqichga ko‘taradi. Bu metodlar o‘quvchilarni mustaqil bilim oluvchi, faol ijodkor, muloqotga kirishuvchan va hayotiy vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qila oladigan shaxs sifatida shakllantirishga yordam beradi. Interfaol yondashuvlarning muntazam joriy etilishi ta‘lim samaradorligini oshiradi, o‘quvchilar kompetensiyalarini rivojlantiradi va bugungi kun talablari bilan uyg‘un kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta‘lim sohasiga oid farmon va qarorlari.
3. Zunnunov A., Yo‘ldoshev J. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
4. Hasanboyeva O., To‘xliyev B. Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi. – Toshkent, 2019.
5. G‘ofurov Q. Interfaol metodlar va ularning qo‘llanilishi. – Toshkent, 2021.
6. Ziyomhammadov B., Abduqodirov A. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2018